

Tampereen luontokoulu Korento Toimintakertomus lv 2009-10

Luontokoulu siirtyi vuoden 2009 alusta perusopetuksen organisaatioon Kämmenniemen koulun alaisuuteen. Tämän muutoksen myötä päätimme tehdä myös toimintakertomuksemme koulujen rytmin, lukuvuosien, mukaan, sillä se myös helpottaa tunnuslukujemme laskemista. Näin ollen tämä toimintakertomus on puoliksi päällekkäinen vuoden 2009 toimintakertomuksen kanssa.

Lukuvuosi 2009-2010 on ollut asiakasmäärältään ennätyksellinen: vanhat työntekijät ovat hallinneet tutut rutiinit niin, että ryhmiä ja opettajia on pystytty palvelemaan enemmän kuin koskaan. Henkilökunnan muutosten myötä tähän ei varmasti muutamaan vuoteen ylltetä. Tilastot asiakkaista on toimintakertomuksen lopussa. Tilastoissa ei näy kontaktit yksittäisiin päiväkoteihin tai opettajiin, palaverit opettajainhuoneissa useiden opettajien kanssa tai puhelin- ja sähköpostineuvonta, jotka ovat myös merkittäviä ympäristökasvatuksen edistämisessä.

Luontokoulun lukuvuotta on kuitenkin varjostanut pelko eläkkeelle jäävän lastentarhanopettaja Helena Mendelinin paikan täyttämisestä. Kesäkuussa 2010 tilanne on se, että luontokoulu saa Helenan tilalle syksyksi 2010 ohjaajan, mutta ei lastentarhanopettajaa. Keväästä 2011 lähtien tilanne on vielä epäselvä, eikä lastentarhanopettajan pätevyuden omaavaa ole ainakaan vielä luvattu.

Luontokoulun esimiehenä on toiminut Kämmenniemen koulun rehtori Pekka Jokela. Luontokoulun henkilökuntaan on lisäksi kuulunut lukuvuoden aikana 3 vakinaista työntekijää. Niina Mykrä on opettanut koululaisryhmiä, järjestänyt ympäristöagenttikoulutuksia, kehittänyt kummikoulutoimintaa, ja miettinyt strategia-asioita. Helena Mendelin on vastannut luontokoulun päivähoitoryhmistä, ottanut vastaan myös alkuopetuksen 1.-2. luokkia, vastannut Avoimien ovien päivistä, hoitanut koulutuksiin ja tiedotukseen liittyviä asioita, ja huolehtinut ulkoalueiden hoidosta. Jenni Skaffari on luontokoulun kolmantena opettajana opettanut koululaisryhmiä ja jonkin verran myös päivähoiton ryhmiä, vastannut Vihreä Lippu -ohjelmasta ja hoitanut yhteydenpitoa kouluihin.

Tärkeitä henkilöitä luontokoulun toiminnan kannalta työyhteisössä ovat olleet myös siistijä May Pohjonen, vahtimestari Markus Mäkelä, sekä keittiöhenkilökunnan Marjo Nyblom ja Mirjami Sillman.

Harjoittelijat ovat luontokoululle vuosittain merkittävä apuvoima. Eräopasopiskelija Niina Rautiainen Tampereen ammattiopiston Kurun toimipisteestä harjoitteli luontokoulussa 23.11.-11.12.2009. Hän mm. kokosi luontokoulun nettisivuille nuotioruokaohjeita, ja piti nuotioruokakurssin 29.1. Luontohjaajaopiskelija Emmi Ahola Jämsän ammattiopistosta harjoitteli 30.11.-18.12.2009. Hän mm. suunnitteli koululaisille jouluohjelmaa. Luontoyrittäjäopiskelija Tiia Oksa Pirkanmaan ammattiopistosta harjoitteli 6.4.-27.5. Hän mm. oli korvaamaton apuvoima Kissanmaan koulun Kaupin luontopäivien järjestämisessä. Lisäksi kaikki harjoittelijat auttoivat merkittävästi oppilaiden ohjaamisessa, opetusmateriaalien valmistamisessa, järjestelyssä ja jokapäiväisissä käytännön puuhissa.

Luontokoulun ohjausryhmään on kuulunut puheenjohtajana kehityspäällikkö Veli-Matti Kanerva, päivähoiton edustajana palvelupäällikkö Riitta Hannelius, ympäristönsuojelun edustajana ympäristösuunnittelija Katri Laihosalo, sihteerinä suunnittelija Marjut Heikkinen ja luontokoulun edustajina rehtori Pekka Jokela ja Niina Mykrä. Ohjausryhmä kokoontui lukuvuoden aikana viisi kertaa. Asialistalla olivat organisaatiomuutokseen ja strategioihin liittyvät asiat, luontokoulun auditointi, lastentarhanopettajan toimi ja koulujen kestävä kehityksen ohjelmat. Ohjausryhmän toiminta lopetettiin, ja tilalle perustetaan syksyllä luontokoulun kehittämisryhmä. Syksyllä pidetään vielä yksi ryhmien yhteinen kokous.

Luontokoululle tehtiin auditointi huhtikuussa. Auditoinnissa olivat Lielahden koulun rehtori Tuija Viitasaari, päivähoiton erityiskasvatuksen koordinaattori Sari Salomaa-Niemi ja kestävän kehityksen koordinaattori Sanna Huikuri. Auditoinnin mukaan luontokoulun organisaatiossa on kehittämisen varaa, ja henkilökunnan nimikkeet pitäisi yhtenäistää. Auditoinnin tulokset kokonaisuudessaan löytyvät auditointiraportista.

Luontokoululla oli lukuvuoden aikana tarjolla yhteensä parikymmentä erilaista elämyksellistä luontokouluohjelmaa. Pääasialliset kohderyhmät olivat 4-7 -vuotiaat, 4.-luokkalaiset ja 7.-luokkalaiset. Luontokoulupäivät toimivat myös henkilökuntakoulutuksena, sillä ne antavat ryhmien omille opettajille ja ohjaajille mallia luonto- ja ympäristöasioiden käsittelyyn, ja monia ympäristökasvatuksen asioita tulee käsiteltä myös kahdenkeskisissä keskusteluissa esimerkiksi nuotiopaikalla. Asioita, jotka näkyvät myös luontokoulun toiminnassa, ovat lasten ja nuorten määrän väheneminen Tampereella, aikaisempaa suuremmat ryhmäkoot, ja näistä johtuva koulujen rinnakkaisluokkien vähäisempi määrä. Esikouluryhmistä jotkut eivät ole voineet tulla ollenkaan luontokouluun, koska henkilökunnan määrä on ollut aiempaa pienempi. Esikouluryhmät ovat myös tulleet aiemmin kahtena pienempänä ryhmänä, mikä on luonto-opetuksessa ihanteellista, ja nyt esikouluryhmät eivät voi jakaa ryhmää, ja ryhmä on tullut kokonaisuutena suurena ryhmänä. Niinpä muutamia päiviä on riittänyt myös alkeisopetuksen luokille, ja jokunen hajakäyttö myös muille luokka-asteille.

Luontokoulu on toiminut jo monta vuotta Vihreä lippu-ympäristökasvatusohjelman edistäjänä. Vihreään lippua tehtiin tunnetuksi ja erilaisia koulutuksia pidettiin pitkin vuotta 2009. Kaukajärven koulussa järjestettiin 18.9. ympäristöpäivä energiaan liittyen, ja luontokoulu oli pitämässä kahdeksaluokkalaisille työpajaa mm. energiankulutuksesta. Kaarilan lukiossa järjestettiin 25.2. keskustelutilaisuus opiskelijoille Vihreän lipun teemalla Kestävä kulutus. Vihreä lippu –teemaan Jätteen vähentäminen liittyen koulutettiin päiväkotien henkilökuntaa ja opettajia ympäristötietokeskus Moreeniassa 10.3. yhdessä Mahnalan ympäristökoulun kanssa. Teljän päiväkodissa järjestettiin 18.5. Vihreä lippu –vierailu, joka on uusi keino auditoida Vihreä lippu –osallistujia.

Syyslukukaudella aloitettiin kummikoulutoiminta Kissanmaan, Järvensivun ja Lentävänniemen koulujen kanssa. Kummikouluille tarjotaan apua koulujen arkipäivän ympäristökasvatukseen kunkin koulun omien tarpeiden mukaan. Luontokoulu on pitänyt VESO-päivän, suunnitellut koulujen omia lähiympäristöjä hyödyntäviä ohjelmia ja tehnyt niihin liittyviä materiaaleja, mm. kortteja ja nettisivuja, kartoittanut koulujen omaa luontokasvatukseen liittyvää välineistöä, ja organisoitunut kouluille ympäristökasvatustempauksia. Kaikki kummitoiminnassa syntyneet materiaalit ovat myös muiden koulujen käytössä luontokoulun verkkosivuilla.

Ympäristöagenttikoulutus jatkui vanhan mallin mukaan: oppilaille järjestettiin koko päivän koulutuksia ja pari lyhyempää tapaamista. Oppilaat veivät koulutuksissa käsiteltäviä asioita omiin kouluihinsa, ja saivat omalta pieneltä osaltaan eteenpäin osallistuvien koulujen ympäristöasioita. Peruskoulun tavoite on opettaa lapsia ja nuoria osallistumaan ja kantamaan vastuuta yhteisistä asioista, ja myös ympäristöagenttikoulutus tukee tätä tavoitetta.

Kesäkuussa luontokoulu järjesti perinteisen ”Taide ja luonto” –kesäkurssin koululaisille, ja kolme aikuinen - lapsi päivää. Vietimme myös perinteisesti Avoimien ovien päiviä. Syksyllä 26.9. teemanä oli sienet asiantuntijana ympäristösihteeri Lasse Kosonen. Keväällä pidimme avoimet ovet Vanhan kirjastotalon puistossa Earth Hour -tapahtuman yhteydessä 27.3. ympäristöagenttien avustamana, sekä Terälahdessa koulun peräkonttikirppiksen yhteydessä lauantaina 8.5.

Osallistuimme Tampereen kaupungin ympäristötoimen organisoimaan Vihreään viikkoon järjestämällä toimintaa kouluille Kaupissa 2.6. Luontokoulu oli myös mukana järjestämässä Olkahisen kouluille 24.10. Veso-koulutusta, ja 25.2. Klassillisen koulun ympäristöpäivää. Tämän lisäksi luontokoulu veti kaksi työpajaa syksyisillä valtakunnallisilla Ympäristökasvatuksen päivillä, jotka pidettiin Tampereen Ahlmannilla.

Yhteistyö Terälähdien koululuokkien kanssa jatkui tiiviinä. Koko Terälähdien koulukiinteistö ja myös Kämmenniemen koulu on mukana Vihreä lippu-ohjelmassa. Tämän tiimoilta tehtiin monta lähiym-

päristö-teemaan liittyvää retkeä ja eri aineiden koulutunteja ulkona Terälahdessa. Keväällä 2009 hankittu tuulivoimala saatiin vihdoinkin toimimaan kunnolla maaliskuussa. Voimala hankittiin Environment and Innovation-kilpailusta saaduilla rahoilla.

Yhteydenpito muiden luontokoulujen ja muiden ympäristökasvattajatahojen kanssa oli tiivistä. Luontokoulu on mukana Pirkanmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmässä ja Suomen luontojä ja ympäristökoulujen liitossa, ja pitää muutenkin tiivistä yhteyttä muihin Suomen luontokouluihin. Verkostot ovat erittäin merkityksellisiä, jotta vähäiset resurssit saadaan käytettyä mahdollisimman tehokkaasti ympäristökasvatuksen mahdollisimman monipuoliseen edistämiseen.

Luontokoulun kävijät toimintavuonna 2009 – 2010 (elokuu-heinäkuu)

Ryhmän tyyppi	Montako luokkaa/ryhmää	Kuinka monena päivänä	Montako eri oppilasta	Montako eri oppilaskäyntiä	Aikuisia	Osallistumiskäynnit yhteensä
Koululaiset						
- 4.lk	45	45		1009	54	1063
- 7.lk	64	64		1294	78	1372
- muut luokka-asteet	48	45		906	75	981
Yhteensä	157	154		3209	207	3416
Päivähoito						
- 3-5v				374		
- eskarit				1173		
Yhteensä	107	107		1547	267	1814
Ympäristöagentit						
- alakoulu	1	5	28	85		85
- yläkoulu	1	5	23	70		70
Yhteensä	2	8	51	155		155
Kesäkurssit						
- Luonto ja taide	1	4	18	72		
- Aikuinen ja lapsi	3	3	32	32		
Yhteensä	4	7	50	104		104
Kummikoulu-, Vihreä lippuyms. koululaisryhmät (1-2h/ryhmä)	74	26		1639	94	1733
Koko päivän koulutukset	4	4			137	137
Lyhyemmät koulutukset	5	4			106	106
Avoimet ovet yms.	3	3		154		154
Yhteensä	356	313		6808	811	7619

Tilastossa ei näy yksittäisten päiväkotien tai koulujen henkilökunnan tai opettajien konsultointi, puhelinneuvonta ja yhteydenpito asiakkaisiin. Lastentarhanopettaja on vetänyt myös alkuopetuksen luokat, jotka näkyvät tilastossa koululaisten muut -osiossa.

Prosentteja lukuvuoden 2009-2010 aikana vierailleista ryhmistä

	Luontokoulussa käynyt oppilaita	Tampereella yhteensä oppilaita lv. 09-10	Luontokoulussa käynyt prosenttia
Eskarit	1294	1575	82%
4. lk	1009	1571	64%
7. lk	1173	1634	72%
Kohderyhmät yhteensä	3476	4780	73%